

Handicappolitik

Indhold

Forord	3
Indledning	4
Værdier	7
Målsætninger	8
Indsatsområder	
Familieliv og personlig integritet	10
Kultur og fritid	11
Dagtilbud, uddannelse og arbejde	12
Udvikling og bevarelse af funktionsniveau	13
Tilgængelighed	14
Bærende principper	15

Forord

Viborg Byråds vision er, at Viborg skal være en kommune med gode muligheder for at bo, uddanne sig og arbejde. En kommune, hvor borgerne trives, lever sundt og aktivt med adgang til en mangfoldighed af kultur-, fritids- og naturoplevelser. Denne vision gælder naturligvis også for de borgere, som har et handicap.

Der er mange af livets forhold, der har betydning for, om man kan leve et godt liv, og da Viborg Byråd besluttede at udarbejde en samlet handicappolitik, ønskede vi derfor, at borgerne skulle være med til at besvare spørgsmålet: Hvad er det gode liv?

Omkring 160 engagerede borgere mødte op til tre dialogmøder i efteråret 2008 og bidrog med deres viden, erfaringer og holdninger. I møderne deltog både brugere, pårørende, handicapforeninger, fagfolk, politikere og andre borgere med interesse i handicapområdet. Det har været en inspirerende og givtig proces, og mange forskellige holdninger og tilgange til handicapområdet har været med til at præge denne første handicappolitik for den nye Viborg Kommune.

Handicappolitikken er en tværgående politik, som i praksis involverer alle Byrådets politiske udvalg og forvaltninger. Med handicappolitikken har Viborg Byråd nu fastsat de værdier, mål og indsatsområder, der skal styre og prioritere indsatsen i de kommende år. Vi ønsker, at politikken skal bidrage til at sikre borgere med handicap de samme muligheder som alle andre for at skabe sig et godt liv.

Borgmester
Johannes Stensgaard
Viborg Byråd

Indledning

Handicappolitikens målgruppe

”Personer med handicap omfatter personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.”

(Kilde: FN's Handicapkonvention)

Internationale rammer

FN har udarbejdet en række standardregler om lige muligheder for mennesker med handicap. Disse skal i lighed med andre internationalt anerkendte menneskerettigheder sikre handicappedes rettigheder og ligestilling med andre i samfundet. Derudover blev FN's internationale handicapkonvention vedtaget i 2006. Danmark anerkendte konventionen i 2007 og den skal nu indarbejdes i dansk lovgivning. Konventionen indeholder klart definerede rettigheder for borgere med handicap og skal på den måde bidrage til at skabe lige rettigheder og muligheder for alle.

Det gode liv for borgere med handicap

I visionen for Viborg Kommune udpeges pejlemærkerne for Viborg Kommunes handicappolitik. I visionen står blandt andet, at:

Viborg er en kommune med gode muligheder for at bo, uddanne sig og arbejde.

Viborg er en kommune, hvor borgerne trives, lever sundt og aktivt med adgang til en mangfoldighed af kultur-, fritids- og naturoplevelser.

Handicappolitikken skal være med til at realisere visionen. Politikken fastlægger og beskriver, hvordan handicapaspektet indarbejdes i Viborg Kommunes opgaver. Den er med til både at synliggøre og sikre sammenhæng i Viborg Kommunes indsats på handicapområdet. Netop sammenhængen er væsentlig, da indsatsen på handicapområdet berører mange aspekter i mange borgeres liv. Politikken har derfor et bredt fokus på temaerne familieliv og personlig integritet - kultur og fritid - dagtilbud, uddannelse og arbejde - udvikling og bevarelse af funktionsniveau - tilgængelighed. Med andre ord handler politikken om, hvad det gode liv er.

Hvad gør Viborg Kommune nu?

Indsatsen på handicapområdet omfatter en lang række tiltag på mange forskellige områder blandt andet særlige dagtilbud og klubber, specialskoler og specialundervisning samt tilbud til voksne med handicap, herunder beskæftigelses- og aktivitetstilbud, personlige ydelser og ledsageordninger, hjælpemidler og botilbud. Dertil kommer indsatsen med at sikre tilgængeligheden i såvel de fysiske omgivelser som tilgængeligheden til information og viden.

Viborg Kommune deltager sammen med to andre kommuner i Projekt Mainstreaming af handicapområdet. I den forbindelse er Viborg Kommune med til at udvikle og afprøve følgende værktøjer, der sikrer lige muligheder for borgere med handicap:

- Manual for sagsfremstillinger til de politiske udvalg
- Procesguides til interne styringsredskaber
- Guiden Tjek på fysisk tilgængelighed
- Guiden Planlægning af arrangementer

Viborg Kommune tilstræber generelt, at der er én indgang til Kommunen, så borgeren kun behøver at henvende sig et sted, når en sag ønskes behandlet. På handicapområdet skal det medvirke til, at borgeren får færrest mulige kontaktpersoner, og at det er Kommunen og ikke borgeren, der skal stå for at koordinere behandlingen af en sag.

Udfordringer for Viborg Kommune

I Viborg Kommune har indsatsen for at skabe lige muligheder for alle borgere høj prioritet. Kommunen står dog på handicapområdet over for en række konkrete udfordringer, som kommer til udtryk i de indsatsområder, som er udpeget i denne handicappolitik. På et mere overordnet plan skal Kommunen forholde sig til følgende problemstillinger:

Organisation

Den ny Viborg Kommune har eksisteret siden den 1. januar 2007. Sammenlignet med de tidligere kommuner er der tale om en meget større enhed såvel geografisk som administrativt. Det er en væsentlig udfordring at skabe overblik over og sammenhæng mellem de tilbud, som stilles til rådighed for borgere med handicap.

Med kommunalreformen er der endvidere skabt nye snitflader mellem statslige, regionale og kommunale aktører, særligt har kommunerne overtaget opgaver og tilbud fra de tidligere amter. Udfordringen er derfor at sikre kontinuitet og specialviden samt at lade sig inspirere af viden og behandlingsformer, der benyttes uden for kommunegrænsen.

Beskæftigelse

Uanset de økonomiske konjunkturer er det en stor udfordring at sikre borgere med handicap en uddannelse og et arbejde, de kan bestride. Viborg Kommune vil sammen med arbejdsmarkedets parter løfte denne udfordring.

I den forbindelse er Viborg Kommune ikke bare myndighed, men også arbejdsgiver. Flere end 15 procent af arbejdspladserne i Viborg Kommune er kommunale, hvilket skaber en særlig udfordring i forhold til at være foregangseksempel på det rummelige arbejdsmarked.

Inddragelse

Det er en udfordring at sikre rammerne for den "hjælp til selvhjælp", som borgere med handicap i Viborg Kommune har behov for. Borgere med handicap skal i videst muligt omfang have de samme muligheder som andre borgere, hvilket dog ofte kræver en særlig kommunal indsats.

I tilrettelæggelsen af denne indsats står Viborg Kommune først og fremmest med den udfordring at sikre størst og bedst mulig inddragelse af den enkelte borger, af pårørende og af de frivillige netværk.

Handicaprådet og handicapforeningerne er desuden vigtige samarbejdspartnere for Viborg Kommune i dialogen om udviklingen af de kommunale tilbud.

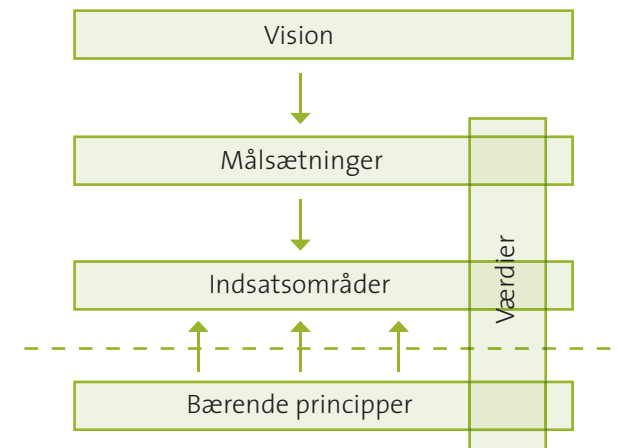
Hvad gør Viborg Kommune fremover?

I denne tværgående handicappolitik udpeges de overordnede værdier, målsætninger og indsatsområder, som Viborg Kommune ønsker at sætte fokus på i de kommende år. Derudover indeholder politikken en række bærende principper, som beskriver, hvordan Viborg Kommune vil opfylde visionen og målsætningerne.

Handicappolitikken er Byrådets redskab til at udpege de indsatsområder, som skal i gang på både kort og længere sigt. Mål og tidsperspektiv for de konkrete indsatsområder kan derfor løbende fastlægges i sektorpolitikker for de enkelte fagområder.

Selve handicappolitikken evalueres minimum en gang i hver byrådsperiode ved, at der udarbejdes en status for de enkelte indsatsområder. Første status udarbejdes senest primo 2011.

Handicappolitikkens opbygning

Værdier

Handicappolitikens værdier beskriver den etik og de normer, som handicappolitikken og dermed handicapområdet i Viborg Kommune som helhed skal være præget af.

Følgende værdier skal kendetegne Viborg Kommunes indsats over for borgere med handicap:

► Ligeværd

Alle mennesker er værdifulde, og derfor skal alle borgere have mulighed for indflydelse på egen livssituation og udvikling. Derudover skal alle borgere have mulighed for at udnytte og udvikle egne kompetencer og ressourcer. Ligeværd gælder i mødet mellem borgeren og Viborg Kommune - et møde, som skal være præget af gensidig åbenhed og dialog.

► Respekt

Ethvert menneske har individuelle behov og desuden et ansvar for egen tilværelse. Viborg Kommune udviser respekt for og anerkender det enkelte menneskes ret til selv at definere, hvad det gode liv er. Respekt indebærer også plads til forskellighed og, at indsatsen tager udgangspunkt i den enkeltes ressourcer og tilpasses den enkeltes behov.

► Helhed

Indsatsen på handicapområdet tager udgangspunkt i borgernes samlede livssituation. Det betyder, at blandt andet netværk, familie, udviklingsmuligheder og livsfaser skal indtænkes.

► Rummelighed

De kommunale tilbud skal være så rummelige, at alle borgere kan deltage. Deltagelsen kan eventuelt være på særlige vilkår, hvis det er hensigtsmæssigt i det enkelte tilfælde. Viborg Kommune vil, for at skabe åbne lokalsamfund med plads til alle, samarbejde med andre offentlige myndigheder, private arbejdspladser, arbejdsmarkedets parter samt foreninger og andre relevante samarbejdsparter.

Målsætninger

Handicappolitikens målsætninger beskriver de overordnede mål for Viborg Kommunes indsats på handicapområdet. Der er tale om langsigtede mål, der gælder på tværs af udvalgsområder og forvaltningsområder.

Viborg Kommune har følgende mål for indsatsen over for borgere med handicap:

- ▶ **Deltagelse i samfundslivet**
Borgere med handicap skal have mulighed for en uddannelse og et job samt adgang til at gøre brug af fritids- og kulturtilbud og til at deltage i det politiske liv.
- ▶ **Høj faglig kvalitet**
Viborg Kommune skal have en høj kvalitet i sagsbehandlingen og i de tilbud, der stilles til rådighed for borgere med handicap. Der skal i tilbuddene være fokus på den enkeltes kompetencer, ønsker og personlige mål. Kommunen skal bidrage til ny viden ved afprøvning og udvikling af nye metoder og hjælpemidler.
- ▶ **Fleksible tilbud**
I Viborg Kommune skal borgere med handicap have mulighed for det rette tilbud til rette tid. Alle tilbud tilrettelægges med udgangspunkt i den enkeltes aktuelle behov.
- ▶ **Tilgængelighed**
Borgere med handicap skal have mulighed for at bevæge sig i det offentlige rum samt adgang til relevant information.
- ▶ **Overskuelighed**
I Viborg Kommune skal borgere med handicap og deres pårørende hurtigt og nemt være i stand til at få overblik over de tilbud og den service, der stilles til rådighed.

For at opfylde handicappolitikens vision og målsætninger udpeges en række indsatsområder, som Viborg Kommune vil sætte fokus på i de kommende år.

Indsatsområderne er opdelt i fem hovedtemaer. Der er lagt vægt på at anvende temaer, der har betydning for det gode liv, og som alle har betydning for, at borgere med handicap kan deltage aktivt i samfundslivet. Temaerne er:

- ▶ **Familieliv og personlig integritet**
- ▶ **Kultur og fritid**
- ▶ **Dagtilbud, uddannelse og arbejde**
- ▶ **Udvikling og bevarelse af funktionsniveau**
- ▶ **Tilgængelighed**

Indsatsområder vedrørende tilgængelighed er samlet under et selvstændigt tema om tilgængelighed. Der er her tale om et tværgående tema, som er med til at understøtte indsatsområderne inden for de øvrige temaer.

Under hvert tema gives en introduktion til, hvilke typer af tilbud og ydelser Viborg Kommune har i dag, hvorefter de konkrete indsatsområder beskrives.

Familieliv og personlig integritet

At leve med et handicap ændrer ikke ved, at man som borger har et ansvar for sin tilværelse. Det ændrer heller ikke ved retten til som udgangspunkt at leve sammen med sin familie. Det er derfor vigtigt, at indsatsen i forhold til en borger med handicap tilrettelægges, så han/hun får bedst mulig adgang til at påtage sig dette medansvar og desuden tilbydes en reel mulighed for at leve et familieliv, hvis dette ønskes.

Når et familiemedlem er handicappet, så påvirker det hele familien. Derfor er det hensigtsmæssigt at tage udgangspunkt i familiens samlede situation og fokusere på sammenhæng mellem de enkelte dele af indsatsen for dermed at sikre helhed og sammenhæng.

Viborg Kommune tilbyder forskellige ydelser med det formål at give handicappede borgere mulighed for at leve et familieliv og bevare den personlige integritet. Af eksempler herpå kan nævnes hjælpemidler og boligindretning, som er med til at sikre, at de pågældende borgere kan leve det liv, de ønsker og som er muligt.

Indsatsområder

- Ét primært kontakteam fungerer som tovholder i indsatsen i forhold til borgeren. Borgeren kan hos sit kontakteam få information og vejledning om sin situation.
- Helhed i indsatsen ved at være særlig opmærksom på overgange mellem forskellige livsfaser og overgange fra et tilbud til et andet. Handleplaner for indsatsen i forhold til den enkelte borger er et vigtigt redskab i den forbindelse.
- Borgerens samlede livssituation danner udgangspunkt for indsatsen. Det betyder, at hele familiens forhold overvejes og indgår i tilrettelæggelsen af tilbud til borgere med handicap.
- Der etableres bruger- og pårørendesamarbejde i forbindelse med alle Viborg Kommunes botilbud.
- Fokus på den nødvendige oplysningsindsats vedrørende handicap og borgere med handicap over for borgere, virksomheder, uddannelsesinstitutioner m.m.

Kultur og fritid

Indsatsområder

- Udvikling af kommunale fritids- og ungdomsklubtilbud til børn og unge med handicap.
- Dialog mellem interesseorganisationer, foreninger, kulturinstitutioner og Viborg Kommune om behovet for udvikling og afprøvning af nye fritids- og kulturtilbud i partnerskaber.
- Information og vejledning om fritids- og kulturtilbud til borgere med handicap og om de kommunale ordninger, der er med til at understøtte mulighederne for at deltage.
- Fokus på at gøre de almene fritids- og kulturtilbud rummelige og fysisk tilgængelige for borgere med handicap fx ved skiltning og adgangsforhold.

Borgere med handicap skal have mulighed for at gøre brug af fritids- og kulturtilbud på lige fod med andre borgere. Fritids- og kulturaktiviteter kan omfatte alt fra kommunale tilbud som fx fritidsklubber, ungdomsklubber, ungdomsskole og dagtilbud for voksne til foreningsaktiviteter og kultur- og idrætsaktiviteter i offentligt og privat regi.

Viborg Kommune har forskellige tiltag, der bidrager til, at borgere med handicap kan deltage i de almindelige fritids- og kulturtilbud. Derudover stilles der særlige fritids- og kulturtilbud til rådighed for de borgere, som har behov herfor.

På kulturområdet ydes tilskud til, at borgere med handicap kan deltage i folkeoplysningsaktiviteter, og der gives foreningstilskud efter folkeoplysningsloven til fx handicapidrætsforeninger, handicapforeninger m.v. Herudover stiller Viborg Kommune faciliteter til rådighed for borgere med handicap fx i forbindelse med idræt. Viborg Kommunes biblioteker råder over en lang række materialer, der stilles til rådighed for borgere med kommunikationshandicap.

På fritidsområdet arbejdes der for, at børn og unge kan blive i alment systemet, og at klubber m.v. fungerer som rummelige og forpligtende fællesskaber, hvor det sociale liv for såvel gruppen som for den enkelte tilgodeses.

Dagtilbud, uddannelse og arbejde

Borgere med handicap skal have mulighed for en uddannelse og et job på lige fod med andre borgere.

Derfor arbejder Viborg Kommune målrettet for, at børn og unge med særlige behov kan have et børneliv i dagtilbud og folkeskole, og at de indgår i et ligeværdigt fællesskab med andre børn og unge. Samtidig er det et mål at videreudvikle den viden og specialisering, der er på specialområdet – ikke mindst til gavn for de børn og unge, som bedst kan profitere af et specialskoletilbud.

Borgere, der har behov for afklaring af deres muligheder for uddannelse og beskæftigelse, tilbydes information og vejledning. Mulighederne for at gennemføre en uddannelse eller at varetage et job understøttes af en række støtteforanstaltninger fx hjælpemidler, specialpædagogisk støtte, indretning af arbejdspladsen og personlig assistance.

Viborg Kommune ønsker et tæt samarbejde med uddannelsesinstitutioner og erhvervslivet om at skabe rummelighed for borgere med handicap. Det handler ikke mindst om at bruge de redskaber, som lovgivningen giver mulighed for, aktivt. Borgere, som ikke kan tage en uddannelse eller varetage et job på almindelige vilkår, tilbydes andre muligheder for uddannelse og beskæftigelse fx via specialundervisningstilbud, fleksjob, job med løntilskud til førtidspensionister eller beskyttet beskæftigelse.

Indsatsområder

- Fokus på det inkluderende børneliv, således at børn og unge med handicap kan blive i de almindelige tilbud, når de kan profitere heraf. Udgangspunktet er, at alle institutioner og skoler fungerer som rummelige og forpligtende fællesskaber, hvor det sociale liv for gruppen tilgodeses samtidig med, at den enkeltes oplevelse af at være en del af fællesskabet prioriteres.
- Indsats for, at unge med handicap får en ungdomsuddannelse fx via samarbejde med uddannelsessteder m.v. om at skabe fleksible uddannelsesmuligheder.
- Information og vejledning til borgere med handicap om muligheder i forhold til uddannelse og arbejde samt afklaring af arbejdsevne.
- Opsøgende indsats i forhold til at skabe fleksible jobmuligheder i private og offentlige virksomheder fx via information, rådgivning og netværksdannelse.
- Rådgivning og opfølgning i forhold til virksomheder, der ansætter medarbejdere på særlige vilkår.

Indsatsområder

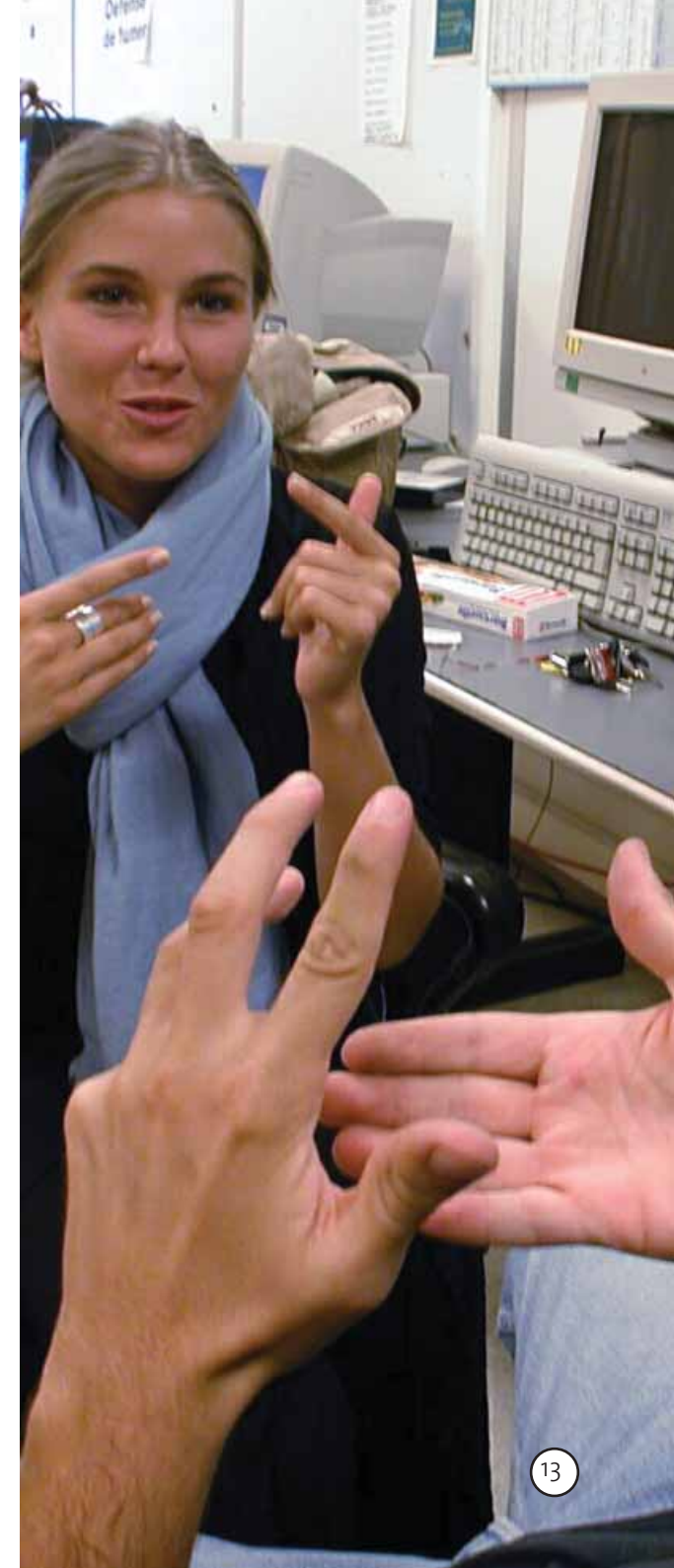
- Tidlig udredning og indsats over for børn med handicap samt sideløbende vejledning af forældre og andre pårørende.
- Hurtig, tilgængelig og koordineret vedligeholdelses- og genoptræning samt hurtig adgang til afprøvning af hjælpemidler.
- Fokus på at anvende og frembringe behandlings- og træningstilbud, som baserer sig på dokumenteret effekt.
- Efteruddannelse og faglig opkvalificering af personalet i forvaltningen og på institutionerne med henblik på sikring af specialviden.

Udvikling og bevarelse af funktionsniveau

At opnå og bevare et optimalt funktionsniveau er både til gavn for den enkelte borger og en forudsætning for borgerens deltagelse i samfundslivet som helhed.

Ifølge FN's standardregler fra 1993 bør det i medlemslandene sikres, "at der findes revalideringstilbud til mennesker med handicap, således at de kan opnå og bevare deres optimale funktionsniveau og uafhængighed." I den forbindelse defineres "revalidering" som "den proces, der tilsigter at sætte handicappede i stand til at opnå og bevare det optimale funktionsniveau på det fysiske, sansemæssige, intellektuelle, mentale og/eller sociale område og dermed give dem mulighed for at ændre deres liv og opnå større uafhængighed."

Viborg Kommune har en række tilbud og ydelser, som har til formål at sikre udvikling og optimering af funktionsniveauet hos borgere med handicap, fx genoptræning, støtte i eget hjem samt aktivitets- og samværstilbud. Lov om social service er i den forbindelse en vigtig ramme for indsatsen.

Tilgængelighed

For at borgere med handicap kan udnytte mulighederne i et rummeligt lokalsamfund, er det nødvendigt, at disse muligheder er tilgængelige. Alle skal således have mulighed for at færdes trygt og på uafhængig vis i byrummet, i parker, i naturen og på tværs af kommunen.

Byrådet har i april 2008 vedtaget en "Tjekliste for tilgængelighed på friareal, i offentligt byggeri og offentlig støttet byggeri". Denne liste opsummerer en række anbefalinger og krav til bl.a. adgangsveje, skiltning og indretning og bruges til at sikre byggeprojekters handicapegnethed. Tjeklisten vil løbende blive ajourført.

Ud over ubesværet adgang i forhold til de fysiske omgivelser dækker "tilgængelighed" også adgangen til information og til at kommunikere med myndigheder og andre borgere. Det er således af vital betydning i et demokratisk samfund, at der er lige adgang til information fx på biblioteker og på kommunens hjemmeside.

Indsatsområder

- Udvikling af fleksible og individuelt tilpassede boligtilbud til borgere med handicap samt sikring af et tilstrækkeligt antal boliger.
- Overskuelighed for borgerne over boligtilbud og handicapegnede boliger i Viborg Kommune, fx i form af en oversigt over boligerne med relevante oplysninger om den enkelte bolig.
- Der udarbejdes en handlingsplan for gennemgang og forbedring af den fysiske tilgængelighed i Viborg Kommune generelt, herunder byrum og naturområder.
- Der udarbejdes en oversigt over handicap-egnede tilbud i naturen i Viborg Kommune.
- Bedre adgang for borgere med handicap til transportnettet i Viborg Kommune samt mere fleksible transportmuligheder.
- Strategi for nemmere adgang til information for borgere med handicap.
- Der udarbejdes en tjekliste for anlægsarbejder i det offentlige rum (anlægsarbejder for torve og pladser, i forbindelse med byggemodningsarbejder, anlæg af veje, stier og fortove m.v.)

Bærende principper

Handicappolitikkens bærende principper beskriver, hvordan Viborg Kommune vil opfylde politikens vision og målsætninger. Der er tale om de arbejdsformer og metoder, som på tværs af områder er afgørende for opfyldelsen af disse.

Viborg Kommunes tilbud til borgere med handicap tilrettelægges ud fra følgende bærende principper:

► Tidlig indsats

Gennem en tidlig indsats sker der en tidlig afklaring af de forhold, som kan sikre borgerens deltagelse i samfundslivet. Herved sikres, at den nødvendige støtte og specialfaglige tilbud ligeledes kan igangsættes tidligt. Princippet om en tidlig indsats gælder for alle aldersgrupper, og det skal mindske behovet for en mere indgribende indsats senere.

► Inddragelse

Borgere med handicap skal inddrages for at sikre den enkelte persons med- og selvbestemmelse over eget liv og hverdag. Inddragelse foregår både i sagsbehandlingen, i det daglige møde mellem medarbejdere og brugere og i arbejdet med at udvikle de kommunale tilbud. Pårørende og netværk udgør en vigtig ressource, som inddrages efter borgerens ønske og behov.

► Helhed og sammenhæng

Det tværfaglige samarbejde sikrer, at der er helhed i den indsats, som Kommunen yder, og at sagsbehandlingen koordineres, så borgeren oplever et sammenhængende forløb. Ved skift til et nyt servicetilbud skabes helhed og sammenhæng gennem en tidlig dialog og rådgivning om skiftet, gennem intern koordinering og gennem koordinering med andre offentlige myndigheder.

► Information og vejledning

Der er let adgang til at blive vejledt af de medarbejdere i Viborg Kommune, som har den nødvendige specialviden. Viborg Kommune samarbejder med andre offentlige myndigheder, videnscentre og interesseorganisationer om vidensdeling. Information gøres let tilgængelig for borgeren ved anvendelse af formidlingsmåder og redskaber, der er tilpasset borgerens behov.

► Evaluering og dokumentation

De kommunale tilbud baserer sig på den nyeste viden om metoder og effekter. Evaluering og dokumentation anvendes løbende til at dokumentere resultaterne af de eksisterende tilbud og ligeledes i forbindelse med afprøvning og udvikling af nye metoder.

Handicappolitik

VIBORG
KOMMUNE